

INNOVATIONS AND PROSPECTS IN MODERN SCIENCE

Proceedings of XI International Scientific and Practical Conference

Stockholm, Sweden

23-25 October 2023

Stockholm, Sweden

2023

TABLE OF CONTENTS

AGRICULTURAL SCIENCES

1. *Melnyk A., Moiseienko P., Petrivnyi R., Kolodyagniy A., Berezhnyy S.* 11
CONDITION AND PROSPECTS OF RECEIVING PLANTING MATERIAL OF CONIFEROUS SPECIES IN THE NORTHERN FOREST-STEPPE OF UKRAINE
2. *Mieniailova V.* 15
PRINCIPLES OF SELECTION OF OBJECTS FOR GROWING IN AQUAPONICS
3. *Лемешик А. В., Рудько В. О., Бабенко В. М., Сук А. Г., Новицька Н. В.* 19
ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ РОСЛИН СОЇ ЗА ВПЛИВУ ХЕЛАТНИХ МІКРОДОБРИВ
4. *Мельник А. В., Погуляй К. О., Подоляка П. В., Дерев'янка С. М.* 25
ВПЛИВ СТРАТИФІКАЦІЯ НА ГРУНТОВУ СХОЖІСТЬ ТА ВИХІД САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ *FRAXINUS EXCELSIOR L.* В УМОВАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ
5. *Міщук А. І., Манукіян А. В., Ковальчук І. В., Новицька Н. В.* 29
ПРОДУКТИВНІСТЬ КУКУРУДЗИ ЗАЛЕЖНО ВІД ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ МІКРОДОБРИВОМ ЕКОЛИСТ МОНО ЦИНК
6. *Станкевич С. В.* 34
УМІСТ ЗАГАЛЬНОГО ГУМУСУ У ЛУЧНО-ЧОРНОЗЕМНОМУ ҐРУНТІ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ ЧАСТИНИ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

BIOLOGICAL SCIENCES

7. *Peretiaka O., Berehova O.* 39
ECOLOGICAL STATE OF WORLD WATER RESOURCES
8. *Живило А. С.* 43
ЗАГАЛЬНОКЛІНІЧНИЙ АНАЛІЗ ПЕРИФЕРИЧНОЇ КРОВІ ТА ЛЕЙКОЦИТАРНИХ ІНДЕКСІВ У ХВОРИХ НА НЕГОСПІТАЛЬНУ ПНЕВМОНІЮ
9. *Максименко Ю. В., Семенченко Д. В.* 48
ВИДОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ ПАВУКІВ НА ЖИТОМИРЩИНІ
10. *Орликовська О. А., Максименко Ю. В.* 52
РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРЕСУРСІВ УКРАЇНИ

MEDICAL SCIENCES

11. *Nabil Basim Yousif Haddad* 57
WIDTH OF THE LIMBS LONG TUBULAR BONES DISTAL EPIPHYSES IN UKRAINIAN MEN WITH BENIGN NEVI
12. *Yakovtsova I., Antonov A., Uzbek T., Shilan V.* 60
BLOODSTAIN PATTERN ANALYSIS

13. *Борщова З. Г., Голозубова О. В.* 63
ПАЛІАТИВНА ДОПОМОГА ДІТЯМ З ОНКОЛОГІЧНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ У ПРАКТИЦІ СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ
14. *Варивончик Д. В.* 67
ФАКТОРИ РИЗИКУ ТА ОСОБЛИВОСТІ КЛІНІЧНОГО ПЕРЕБІГУ ГОСТРОГО ПЕРІОДУ COVID-19 СЕРЕД ПРАЦІВНИКІВ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
15. *В'юн Т. І., Дроздова Н. І., Загорулько Я. О.* 72
ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ У ПРАКТИЦІ СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ
16. *Гормаюк Т. І., Климович Д. С., Радомська Т. Д., Власова О. В.* 75
ГОСТРІ ЛЕГЕНЕВІ ЗАГОСТРЕННЯ ПРИ МУКОВІСЦИДОЗІ: ПАТОГЕНЕЗ, ДІАГНОСТИКА ТА ЛІКУВАННЯ
17. *Гражданов Б. Р., Малик Н. В.* 82
ЕНДОВАСКУЛЯРНА ТРОМБОЕКТОМІЯ ТА ВНУТРІШНЬОАРТЕРІАЛЬНІ ВТРУЧАННЯ ПРИ ГОСТРОМУ ІШЕМІЧНОМУ ІНСУЛЬТІ
18. *Жук С. В., Старішко О. М.* 85
ФАКТОРИ, ЯКІ ПРИЗВОДЯТЬ ДО ВИНИКНЕННЯ СЕРЦЕВО-СУДИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ
19. *Зуфарова Нодира Иброхим кизи* 92
ИЗУЧЕНИЕ ДИНАМИКИ СОСТОЯНИЯ ЗДОРОВЬЯ, МИКРОЭЛЕМЕНТНОГО СТАТУСА, ВИТАМИНА Д У ДЕТЕЙ С СИНДРОМОМ ДАУНА, И РАЗРАБОТКА МЕТОДОВ КОРРЕКЦИИ
20. *Луста М. В., Воронкова О. С.* 95
МОНІТОРИНГ АНТИБАКТЕРІАЛЬНОЇ РЕЗИСТЕНТНОСТІ STREPTOCOCCUS PYOGENES СЕРЕД ДОРΟΣЛОГО ТА ДИТЯЧОГО НАСЕЛЕННЯ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
21. *Максімішин О. В.* 99
ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ БАЗОВИХ ПРИНЦИПІВ ЗАХИСТУ ВІД РАДІАЦІЙНОГО УРАЖЕННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ
22. *Малик Н. В., Шаріфулла Ріштіні Шаріф* 105
ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ АНТИБІОТИКІВ ПРИ ІНФЕКЦІЯХ ДИХАЛЬНИХ ШЛЯХІВ У СІМЕЙНІЙ ПРАКТИЦІ
23. *Останіна Т. Г., Сверкович Д. О.* 108
ОСОБЛИВОСТІ ПОКАЗНИКІВ ЛІПІДНОГО ОБМІНУ ПРИ МЕХАНІЧНІЙ ЖОВТЯНИЦІ В ОСІБ З ГІПЕРТОНІЧНОЮ ХВОРОБОЮ

CHEMICAL SCIENCES

24. *Klimko Yu. E., Koshchii I. V., Vasilkevich O. I., Levandovskii S. I.* 115
SYNTHESIS AND BIOLOGICAL ACTIVITY OF SOME 2-SUBSTITUTED DERIVATIVES OF TRICYCLO[5.2.1.0^{2,6}]DECAN

TECHNICAL SCIENCES

25.	<i>Hlushkova D. B., Kalinina N. E.</i>	121
	CHANGES IN THE PROPERTIES OF A NICKEL ALLOY DURING ITS MODIFICATION WITH TITANIUM CARBIDE	
26.	<i>Ibraimova S. E., Muldabekova B. Z., Ismatullaeva G., Sultankul M. B.</i>	129
	ANTIMICROBIAL ACTIVITY OF CRUSHED JUNIPER FRUIT (JUNIPERUS COMMUNIS L) AND GARLIC	
27.	<i>Jishkariani M.</i>	133
	MINIMIZATION OF POTENTIAL DANGER TO THE ENERGY FACILITY	
28.	<i>Ryabikina M., Oliinyk I.</i>	140
	EFFECTS OF DIFFERENT TYPE OF FILLERS ON THE MECHANICAL PROPERTIES OF POLYPROPYLENE	
29.	<i>Rysovana L., Alekseienko R.</i>	145
	INFORMATION PROTECTION ORGANIZATION OF THE "MYHEART.2.0" INFORMATION SYSTEM	
30.	<i>Serikbayeva A., Ibraimova S., Sengirbekova L., Djumabekova G.</i>	149
	THE ZONE OF SUPPRESSION OF THE GROWTH OF MICROORGANISMS BY AQUEOUS EXTRACTS OF VARIOUS PLANT RAW MATERIALS	
31.	<i>Бакулевський В. Л., Кольковський Г. Н.</i>	154
	УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗРАХУНКУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ВТРАТ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ В ПОВІТРЯНИХ ЛІНІЯХ ЕЛЕКТРОПЕРЕДАЧІ, ВИКОНАНИХ ІЗОЛЬОВАНИМИ ПРОВОДАМИ МАРКИ СП-3	
32.	<i>Єзловецька І. С., Єзловецький О. С.</i>	160
	РІВЕНЬ ТЕХНОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ ПРИРОДНО-ТЕХНОГЕННИХ ГІДРОЕКОСИСТЕМ В БАСЕЙНІ КАНІВСЬКОГО ВОДОСХОВИЩА	
33.	<i>Колодненко В.</i>	165
	КОЛИВАЛЬНА ДИНАМІЧНА МОДЕЛЬ ТРИВІСНОГО ВАНТАЖНОГО АВТОМОБІЛЯ	
34.	<i>Надточій І. І., Тімров О. О., Журавель О. Г.</i>	169
	ВИКОРИСТАННЯ ВЕЗИКУЛЯРНИХ І ДІАЗОТИПНИХ ПЛІВОК У МІКРОФІЛЬМУВАННІ	
35.	<i>Озерчук І. М.</i>	173
	BLUETOOTH LOW ENERGY: ВИКЛИКИ БЕЗПЕКИ ТА СПОСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	
36.	<i>Сагун А. В., Хайдуров В. В., Устяновська Н. В.</i>	177
	МОДЕЛЬ ЕВРИСТИЧНОГО АНАЛІЗАТОРА АНТИВІРУСНОЇ СИСТЕМИ	

37. *Христич В. В., Маляров М. В., Бондаренко С. М., Дурсєв В. О., Антошкін О. А.* 184
 ВИВЧЕННЯ ДОСВІДУ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОБЛЕМ
 ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЗАХИЩЕНОСТІ МЕШКАНЦІВ
 БАГАТОПОВЕРХОВИХ БУДИНКІВ
38. *Цихановська І. В., Александров О. В., Нікулін А. С., Лазарєва Т. А., Нікуліна А. В., Блохін О. В., Євлаш В. В.* 187
 УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ЖЕЛЕЙНОГО МАРМЕЛАДУ
 ШЛЯХОМ ВВЕДЕННЯ СУСПЕНЗІЙНОЇ НАНОДОБАВКИ

PHYSICAL AND MATHEMATICAL SCIENCES

39. *Опр М.* 192
 РІВНЯННЯ В ЦІЛИХ ЧИСЛАХ У КУРСАХ МАТЕМАТИКИ
 ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
40. *Хохлова Л. Г., Олійник В.* 196
 МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІСТОРИЧНОГО
 МАТЕРІАЛУ ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИКИ

ARCHITECTURE

41. *Василишин Я. В., Василишин В. Я.* 201
 КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЕСТЕТИКО-
 ЛАНДШАФТОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
42. *Кашуба О. М., Іренкова С. А.* 205
 ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ ІСЛАМСЬКИХ
 КУЛЬТУРНИХ ЦЕНТРІВ

PEDAGOGICAL SCIENCES

43. *Haieva P. O.* 210
 THE USE OF SPEECH ASSISTANTS (SUCH AS SIRI OR ALEXA)
 TO LEARN ENGLISH AND THEIR IMPACT ON LEARNING
44. *Moshenets K., Pertseva N.* 214
 FEATURES OF THE EDUCATIONAL PROCESS OF THE HIGHER
 MEDICAL EDUCATION APPLICANTS AT THE CLINICAL
 DEPARTMENT
45. *Буховець Б. О., Долинський Б. Т., Заблоцький О. В., Шелестов І. В., Стиранець Є. С.* 216
 ОБГРУНТУВАННЯ СУЧАСНИХ УЯВЛЕНЬ ПРО ФІЗИЧНУ
 ПІДГОТОВКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ
46. *Гауряк О. Д., Рудь А. М.* 219
 ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТАРШОКЛАСНИКІВ З
 ВАДАМИ СЛУХУ
47. *Козленко В. Г.* 224
 ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ПРОЄКТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
 МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

48. *Іншакова І. Є., Щербиніна В. С.* 229
СЮЖЕТНО-РОЛЬОВА ГРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ
49. *Прибора Т. О., Ковальчук Д. С.* 236
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В
ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
50. *Сікора О. В., Пукшин А. В.* 241
ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ДИНАМІЧНОГО
ПРОГРАМУВАННЯ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ІНФОРМАТИКИ
51. *Фляга І. Л.* 244
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА
РОЗВИТКУ ШКОЛЯРА

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

52. *Onatska V., Savkina T., Lymanska A.* 250
REGARDING THE ISSUE OF COUNTERING INFORMATION
WARFARE IN UKRAINE'S INFORMATION SPACE
53. *Гутиря М. О.* 257
СПЕЦИФІКА ПРОФЕСІЙНОЇ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ЯК
ЧИННИКА ПРЕВЕНЦІЇ КРИЗИ ФАХОВОЇ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ
54. *Музиченко І. В.* 264
ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ
55. *Музиченко І. В., Сирота А. В.* 268
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УВАГИ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

SOCIOLOGICAL SCIENCES

56. *Оліневич С. Р.* 273
НАПРЯМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ВЗАЄМОДІЇ СОЦІАЛЬНОГО
ПРАЦІВНИКА І ОСОБИСТОСТІ У МЕДІАПРОСТОРІ
57. *Шаровар Є. О., Романченко Т. О.* 280
ВПЛИВ ШКІЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ
ОСОБИСТОСТІ У СОЦІУМІ

ART

58. *Антоненко І. В.* 290
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПАРАМЕТРИЧНОГО
МОДЕЛЮВАННЯ У ДИЗАЙН-ПРОЕКТУВАННІ
59. *Гіза С. С.* 296
КОМПОЗИТОР-АРАНЖУВАЛЬНИК ЛЕВКО ДУТКІВСЬКИЙ ЯК
ЗАЧИНATEЛЬ УКРАЇНСЬКОГО БІГ-БІТУ

HISTORICAL SCIENCES

60. *Lotko O.* 300
EUROPEAN LEVEL OF RECEPTION OF FOREIGN GUESTS
UNDER IVAN MAZEPA (1687–1709)

POLITICAL SCIENCES

61. *Василенко Ю. В.* 307
РЕФОРМУВАННЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ:
МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ТА КРОСДИСЦИПЛІНАРНИЙ ВИМІР
62. *Виговський Л. А., Кузь К. К.* 313
ПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ ТА МЕТОДИ ЇХ ВРЕГУЛЮВАННЯ В
СУЧАСНОМУ СВІТІ
63. *Світла В. В.* 316
ПОЛІТИЧНІ НАСЛІДКИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ: СПЕЦИФІКА
РОЗВИТКУ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

PHILOLOGICAL SCIENCES

64. *Melek Mammadova Hidayat gizi* 318
THE IMPACT OF SOCIAL NETWORKS ON COMMUNICATION
SKILLS
65. *Богатько В. В., Червінська Л. О.* 322
МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАННЯ НА УРОКАХ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ
66. *Бурдіян К.* 327
АВТОРСЬКА СВІДОМІСТЬ У «ЧИТАННІ ПРО ЖИТТЄ І
ПОГУБЛЕННЯ БЛАЖЕННИХ СТРАСТОТЕРПЦІВ БОРИСА І
ГЛІБА»
67. *Вім Н. П., Вім Ю. В.* 333
СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ-
НЕОЛОГІЗМІВ СТІЛЬНИКОВОГО ЗВ'ЯЗКУ

PHILOSOPHICAL SCIENCES

68. *Гаджибейли Т. В.* 338
THE PHILOSOPHICAL AND SOCIAL EXAMINATION OF
SOLITUDE
69. *Данилів А. М.* 340
РОЛЬ ІНСТИТУЦІЙ В РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВ.
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КОНЦЕПЦІЙ ДЖОНА ВОЛЛІСА,
ДУГЛАСА НОРТА, БАРРІ ВАЙНГЕСТА ТА ДЖЕЙМСА
РОБІНСОНА І ДАРОНА АДЖЕМОГЛУ

ECONOMIC SCIENCES

70. *Zhylynska O., Moiseienko D.* 346
ENSURING WORK-LIFE BALANCE: A GLOBAL MEASUREMENT CONTEXT
71. *Zinchenko O., Kutsenko M.* 353
OPTIMISATION OF INVENTORY ACCOUNTING IN THE CONTEXT OF DIGITALISATION OF TECHNOLOGICAL PROCESSES
72. *Акопян Е. А., Маркосян А. Х.* 358
НЫНЕШНИЕ РЕАЛИИ ГОРНОДОБЫВАЮЩЕЙ ОТРАСЛИ РА
73. *Даниленко С. О.* 364
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ ГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА
74. *Криворот О. Г., Мельянова Л. В.* 367
ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
75. *Павленко М. В., Лазнева І. О.* 373
СУЧАСНІ ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ УНІВЕРСИТЕТІВ ТА БІЗНЕСУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ
76. *Підпригора Ю. А.* 378
ЯКІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ПОЛПШЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ
77. *Рунчева Н. В., Марченко О. А., Пилипенко К. А., Сальнікова М. В.* 382
ІНСТИТУЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

LEGAL SCIENCES

78. *Berekashvili K.* 387
DISPOSITION OF PROPERTY OWNED BY A MINOR - COURT CHALLENGES AND PRACTICE
79. *Бачинська Н. О., Ятчишина І. Ю.* 392
ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДСТАВНИЦТВА У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ
80. *Булкат М. С.* 399
ПОНЯТТЯ «ТРАНСФОРМАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС» У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ
81. *Риженко І. М., Богданова М. В.* 404
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА ПРОКУРОРОМ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ

Музиченко Ірина Вікторівна,

к.психол.наук

Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка

Вступ. Проблема суїцидальної поведінки є однією з важливих для сучасної України. Наша країна відноситься до держав із високим рівнем суїцидальної активності, а за останні 10 років рівень самогубств зріс майже вдвічі. Особливого значення набуває проблема суїциду під час війни.

Аналіз проблеми дослідження в наукових працях відбувався в різних аспектах. Індивідуально-психологічні аспекти суїцидальної поведінки висвітлено в працях А. Адлера, З. Кісарчук, А. Тіщенка, Н. Фейбероу, К. Хорні та ін. Психологічні особливості суїцидальної поведінки молоді відображено в працях М. Корольчука, О. Лісової, В. Москальця, Т. Титаренко, В. Рибалки, Р. Федоренко, Н. Хазратової та ін. Протягом десятиріччя різні аспекти суїцидальної поведінки молоді представлено в дисертаційних роботах Т. Вашека, Т. Ларіної, О. Лосієвської, А. Олійника.

Мета роботи. З'ясувати вікові особливості суїцидальної поведінки.

Матеріали та методи. Аналіз наукової літератури щодо проблеми вікових особливостей суїцидальної поведінки, передусім підлітків, юнаків та студентської молоді.

Результати та обговорення. Психологічний сенс суїциду найчастіше полягає у знятті емоційної напруги, у відході від тієї ситуації, в якій опинилася людина. Люди, які вчиняють суїцид, часто страждають від сильного душевного болю і перебувають у стані стресу чи депресії, а також відчують неможливість впоратися зі своїми проблемами, тому, нажаль, бачать лише один вихід.

Пасивна суїцидальна поведінка характеризується уявленнями, фантазіями про свою смерть. У цей час може спостерігатися зниження адаптаційних

здібностей особистості, що найчастіше проявляється у зниженні успішності, рівня інтересів, обмеження спілкування, підвищеної дратівливості, емоційної нестійкості тощо. У цей період починають формуватися суїцидальні думки, які можуть виявлятися у вигляді висловлювань про те, що «набридло таке життя», «ось заснути і не прокинутися», виникненням інтересу до проблем життя і смерті тощо. При цьому значення таких висловлювань зазвичай недооцінюється, залишається непоміченим або сприймається в демонстративно-шантажному аспекті.

Проте, у кожній віковій категорії є особливості щодо вчинення суїциду. Надзвичайно високий рівень самогубств відзначається серед підлітків та юнаків, що навчаються. У віці до 13 років суїцидальні спроби рідкісні, а починаючи з 14-15 років суїцидальна активність різко зростає, досягаючи максимуму в 16-19 років. Актуальність проблеми, зокрема підліткового і юнацького суїциду полягає в тому, що, залишаючись на індивідуальному рівні затабованим через свою інтимність, самогубство сприймається загалом як негативне моральне явище, адже людські втрати не можна виправдати.

Більшість дослідників зазначають, що проблема самогубства тісно пов'язана з проблемами у родині неповнолітнього, бо саме тут створюються установки та цінності особистості, моделюються її засоби адаптації до середовища та її особистісні позиції у ситуації конфлікту. Сутність «несприятливого» впливу сімейних відносин на формування особистості дитини полягає в незадоволенні життєво важливих соціальних потреб. До сфери впливу родини відносяться до половини суїцидальних мотивів. Провідними з них є: розлучення батьків, психологічне неприйняття дитини батьком та мамою, виховання в умовах бездоглядності, ізоляція в сім'ї, «моральний гнів» батьків, емоційна відчуженість членів родини, міжособистісні конфлікти подружжя, цілодобове утримання дитини у дитячому будинку, школи – інтернаті, на відстані від помешкання батьків, втрата батька або матері, близьких родичів [1].

На думку Р. П. Федоренко соціально-психологічними факторами ризику,

які можуть сприяти виникненню суїцидальних проявів у юнаків є такі: проблеми у сім'ї; смерть дорогої або значущої людини; розрив стосунків з коханою людиною; міжособистісні конфлікти або втрата значущих відносин; проблеми з дисципліною або із законом; тиск, який здійснюється однолітками; тривале перебування у ролі жертви; розчарування успіхами в інституті або невдачі у навчанні; високі вимоги у ЗВО до підсумкових результатів навчальної діяльності (іспитів); проблеми із працевлаштуванням і погане економічне становище, фінансові проблеми; небажана вагітність, аборт і його наслідки (у дівчат); серйозні хвороби; надзвичайні зовнішні ситуації і катастрофи.

Дослідниця конкретизує негативні сімейні чинники, які впливають на суїцидальність юнаків, а саме: психічні відхилення у батьків, особливо афективні (депресії та інші душевні захворювання); зловживання алкоголем, наркоманія або інші види антисуспільної поведінки у сім'ї; сімейна історія суїцидів або суїцидальних спроб членів сім'ї; насилля у сім'ї (особливо фізичні і сексуальні); недостатність уваги і турботи про дітей у сім'ї, погані стосунки між членами сім'ї і нездатність продуктивного обговорення сімейних проблем; часті сварки між батьками, постійне емоційне напруження і високий рівень агресивності у сім'ї; розлучення батьків, залишення одного з них сім'ї або його смерть; часті переїзди, зміна місця проживання сім'ї; – надто низькі або високі очікування батьків стосовно дітей; авторитарність батьків; відсутність у батьків часу і недостатня увага до становища дітей, нездатність до виявлення прояву дистресу і негативного впливу навколишньої дійсності [1].

У студентської молоді суїцидальна поведінка найчастіше пояснюється тим, що вони не мають достатньо життєвого досвіду і не в змозі правильно визначити мету свого життя та шляхи її досягнення. Причинами самогубств студентської молоді можуть бути внутрішньосімейні конфлікти, які супроводжуються взаємними образами та приниженнями. Глибина конфлікту залежить від глибини спілкування. Конфлікти породжують дезадаптацію, яка у свою чергу є однією з причин суїцидальних намірів. Причинами суїцидальної поведінки серед студентів можуть бути також проблеми з навчанням, які

пов'язані з перевантаженням, неуспішністю, конфліктами з викладачами або одногрупниками. Сучасна молодь найбільш гостро реагує на соціальні негаразди в суспільстві, що впливають на зростання кількості чинників, що схиляють людей до самогубства. До основних чинників відносять алкоголізм, наркоманію, зловживання токсичними препаратами, депресію, хвороби, фінансові проблеми, емоційне, психічне, фізичне, сексуальне насилля та інше.

Висновки. У кожної вікової групи суїцидальна поведінка хараткеризується різними чинниками та має причини вчинення суїциду. Суїцидальна поведінка залежить від низки факторів, які можуть бути поділені на внутрішні й зовнішні. Внутрішніми чинниками суїцидальної поведінки є індивідуальні особливості особистості суїцидента (характер, психофізичний та емоційний стани тощо), що підвищують ризик суїциду. До зовнішніх факторів належать: мікросоціальні умови, перш за все сімейне виховання; міжособистісні стосунки в референтній групі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Федоренко Р. П. Психологія суїциду: Навч. посіб / Р. П. Федоренко
Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Л. Українки, 2012. – 260 с.